

ζουνε τις ειδικές αιτίες που δίνουν σε δυο γειτονικούς τόπους τόσες διαφορές κλιματικές. Σε δυο μακρινούς τόσες ομοιότητες, τόση άσταση στον καιρό, τόση ποικιλία στα κλίματα.

Θάλασσα, στεριά κι αέρας διαφορετικά δέχονται την αχτιδοβολιά του ήλιου. Στις θάλασσες ή ζέστη περνά βαθιά, ταμιέζεται μέσα τους, δίχως να θερμαίνει πολύ τάπανω νεροστρώματα. Στις στεριές δεν πάει βαθιά· μέρος σταματά στην όψη, μέρος στρέφει πίσω, αντιβολεί στην ατμόσφαιρα, και κείθε πέρα στα ούρανια.

Ο αέρας άφίνει να τον περνά ή ζέστη, είναι διαθερμαντός όπως το λίνε, μάλιστα στ' άψηλά του στρώματα, όπου όλο και λιγότερη νερατμίδα έχει. Στα κάτω κάτω στρώματα είναι πολύ περισσότερη ή νερατμίδα· άφτη δά κρατεί τη ζέστη που στέλνει ο ήλιος, κι αντιβολεί ή γή.

Ο αέρας ζεσταίνεται και μ' έναν άλλο τρόπο. Δυο σώματα ανισοθερμα άγγίζοντας το ένα τ' άλλο παραχωρεί το θερμότερο ζέστη· έτσι ζεσταίνει κ' ή θερμότερη γή τον άποπάνω αέρα.

Με την ίδια λοιπόν ζέστη που στέλνει ο ήλιος θερμαίνονται τόσο άνισα στεριά, θάλασσα, αέρας. Τ' αεροστρώματα όσο ζεσταίνονται τόσο κι άπλωχωρούν, γίνονται άλαφρότερα, ανεβαίνουν, κι άλλα ψυχρότερα, και για τούτο πγιο βαριά, κινούνε να πιάνουν τον τόπο τους.

Ο αέρας που όλοχρονίς ζεσταίνεται στον ίσημερινό ανεβαίνει ίσια επάνω, άψηλά, και χύνεται από κει προς τους διό πόλους, μοιράζοντας ζέστη στ' αεροπέλαγα μέσα.

Απ' τα βορινά πάλε μέρη τα ψυχρά αεροστρώματα χύνονται χαμηλά και δροσιζοντας πηγαίνουνε προς τον ίσημερινό. Έτσι γίνονται μέσ στην αεροθάλασα διό μεγάλα ρέματα άπάν' άπάνωτά. Άψηλά, από τον ίσημερινό προς τον πόλο· χαμηλά, από τον πόλο προς τον ίσημερινό.

Τούτα τα κάτω αερορέματα, γίνονται φανερά μόνο στους ώκεανούς.

Στον 'Ατλαντικό έχουμε το μεγάλο χαμηλό αερορέμα που κινείται απ' την άνατολή στη δύση. Ο αέρας που κατεβαίνει απ' τα Πολικά προς τα ίσημερινά έρχεται όλοένα σε μέρη της γής που στρέφουνε ταχίτερα παρά εκείνα που άφισε. Στα πολικά μέρη ή γυροστρεψιά της γής στίς 24 ώρες είναι πολύ άργότερη παρά στα ίσημερινά. Ο αέρας που

στα πολικά είχε εκείνη τη γυροστρεψική ταχύτητα, κατεβαίνοντας προς τα ίσημερινά δεν προφταίνει να πάρει άμέσως τη μεγαλύτερη ταχύτητα που βρίσκει· μένει λοιπόν πίσω, παρακυλά, σέρνεται στού ώκεανού την επιφάνια και παρουσιάζεται σαν άνεμος που φυσά απ' την 'Εβρώπη στην 'Αμερική, απ' την 'Ανατολή στη Δύση, αντίθετα δηλ. στη γυροστρεψιά της γής.

Αφτοι είναι οι άνεμοι που τόσο άνησυχήσανε τους νάφτες του Κολόμβου σπρώχνοντας τα καράβια τους απ' τ' άνατολικά στα δυτικά. Οι άγγλοι όνομαζουνε τους άνέμους τούτους trade winds, δηλαδή έμπορικούς άνέμους. Πρώτος ο Hadley στα 1735 έδειξε το μηχανισμό τους, το ζήτημα δηλαδή του αέρα στον ίσημερινό μαζί με τη γυροστρεψιά της γής απ' τη δύση στην άνατολή.

Οι άνεμοι αφτοι όσο κατεβαίνουνε προς τον ίσημερινό τόσο παίρνουνε την ταχύτητα της γυροστρεψιάς της γής· το παρακύλημα τους πάθει και φαίνεται ή πρώτη τους φορά μόνη· γίνονται άνεμοι νοτινοί ή βορινοί· τέλος χάνεται κι άφτη ή φορά· και κοντά στον ίσημερινό έχουμε τις ζώνες της άνεμιας ή βιδίας (Calmes). Τον αντίθετο δρόμο παίρνουνε τ' αερορέματα που απ' τον ίσημερινό ανεβαίνουνε άψηλά. Έτσι λοιπόν έχουμε στο βορινό μισόσφαιρο χαμηλά το βοριανατολικό ή κάτω 'Ηεράτη, άψηλά το νοτιοδυτικό ή άπάνω περάτη.

Διό νοτινό μισόσφαιρο χαμηλά το νοτιανατολικό ή κάτω 'Περάτη, άψηλά το βοριοδυτικό.

Απ' τον άπάνω περάτη ένα μέρος μόλις περάσει τις τριάντα μοίρες βουτά και βρίσκει τον κάτω περάτη.

Όπως στην ατμόσφαιρα, άνάλογα και στούς ώκεανούς μέσα γίνονται ρέματα που φέρνουνε μαζί τους κρύο ή ζέστη.

Έν' από τα πολλά και το πγιο γνωστό είναι το γκόλφστριμ (gulfstream) ρέμα μεγάλο, πλατί, ζεστό σά γοργακίνητο ποτάμι μέσ στον ώκεανό, που τρέχει από την 'Αμερική στην 'Εβρώπη, από το Μεξικανικό κόρφο, όπου τα νερά ζεσταίνονται πολύ, προς τα βορινά κρύα κατάγιαλα της 'Αγγλίας, Γαλλίας, Νορβηγίας. Στα μέρη άφτά ανεβαίνει το χειμώνα τη Θα κατά πολλούς βαθμούς όχι μόνο με το θερμό νερό που μεταποτίζει, αλλά και με τον αέρα που θερμαίνει από πάνω του.

Παρόμοια ρέματα έχει πολλά στούς άλλους ώκεανούς.

Είρουμε πώς μια αεροστήλη αλάκαιρη από την άλφαδιά της θάλασσας ως τάπανω πέρατα της ατμόσφαιρας βαραίνει· όσο και μια στήλη από διάργυρο 760—761 χ. τ. μ. Είδαμε πώς ο αέρας στον ίσημερινό όλοένα ζεσταίνεται κι ανεβαίνει άψηλά· άλαφραίνει λοιπόν· ώστε το βάρος του αέρα, ή αεροπίεση, δεν είναι κάτι σταθερό. Άλαζει άλαζοντας ή Θα. Στον ίσημερινό βρίσκουμε ως 758, χ. τ. μ. μεταξί τις 30 και 40 μοίρες ως 764, χ. τ. μ. Όσο πγιο άψηλά ανεβαίνεις άπάν' απ' τη θάλασσα κατά τόσο κ' ή αεροστήλη που σηκώνεις, που σε βαραίνει, που σε πιέζει, μικραίνει. Στις 4000 μέτρα άλαφραίνει σχεδόν κατά το μισό ή αεροστήλη. Η έλάτωση του βάρους δεν άκολουθεί κανονικά το ύψος. Τα κάτω αεροστρώματα είναι φυσικά πγιο πυκνά και πγιο βαριά από τάπανω. Ένα αεροστρώμα από 10,5 μέτρα στην άλφαδιά της θάλασσας, ζυγίζει τόσο όσο κ' ένα αεροστρώμα από 16,8 μέτρα άπάνω στο Ποτόσι, πρωτέβουσα της Μπολιβίας, μια από τις πγιο άψηλές πολιτίες του κόσμου. (3960 μ. άπάν' απ' τη θάλασσα). Θά πεί λοιπόν ότι ο αέρας στην άλφαδιά της θάλασσας είναι πγιο πυκνός παρά στο Ποτόσι. Έκει άνάγκη ν' ανεθείς 16 μέτρα άψηλά για να πέσει το βαρόμετρο 1 χ. τ. μ. ενώ στα παραθαλάσια το βαρόμετρο πέφτει 1 χ. τ. μ. σε καθι 10 μέτρα που ανεβαίνεις.

Το βάρος λοιπόν του αέρα, ή αεροπίεση, ή ατμοσφαιρική πίεση, άλάζει με το ύψος, άλάζει καθως είδαμε με τη διαμοίραση της ζέστης, άλάζει τέλος και με την υγραδία του αέρα. Όταν από τη νερατμίδα την ζαχνισμένη στην ατμόσφαιρα μέσα ένα μέρος πυκνωθεί και πέσει σε βροχή, χιόνι, άγιάζι, χάνει ή αεροστήλη το αντίστοιχο βάρος.

Άλαγίς στην ατμοσφαιρική πίεση, άλαξο θαριές, στον ίδιο τόπο έχουμε — καθημερινές με διό μέγιστα και διό έλάχιστα στην ίδια μέρα — και διόφτερο χρονικές· το χειμώνα ή αεροπίεση είναι μεγαλύτερη παρά το καλοκαίρι. Το άνοιγμα από τη μια στην άλλη είναι μεγαλύτερο στα τροπικά κλίματα. Στην Καλκούτα λ. χ. το βαρόμετρο δείχνει το Γενάρη 764, τον 'Ιούλιο 747 — άνοιγμα λοιπόν 17. Στην Πετρούπολη 760 το Γενάρη, 756 τον 'Ιούλιο — άνοιγμα 3,47.

Στα τροπικά κλίματα γίνεται το πέρασμα από τη μια στην άλλη αεροπίεση πολύ πγιο ομαλά παρά στα βορινά. Έκει λίγα χ. τ. μ. παίζοντας το βαρόμετρο μυνά πολλές φορές μπόρα, φουρτούνα, άνεμο-

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

118. Τέλος κατόπι γίνονται, πριν περάσουν πολλά χρόνια, τα δηγημένα πριν, τα Κερκυραϊκά και Ποτειδαεατικά κι' όσα σταθηκαν άφορμή τούτου του πολέμου. Κι' όλ' άφτά όσα ένεργήσαν οι Έλληνες είτε πολεμώντας άνάμεσά τους είτε τον Πέρση θά γίνηκαν ως μέσα σε 50 πές χρόνια μεταξυ του μισεμού του Ήέρξη και της άρχής τούτου του πολέμου, όταν οι 'Αθηναίοι στύλωσαν πιδ γερά το κράτος τους κι' ή πολιτεία τους τράνεψε σημαντική. Οι Λάκωνες πάλι, άν και τάδελεπαν (91), διν τους περιόριζαν εξόν ίσως λίγο κάπου, παρά ήσύχαζαν τον περισσότερον καιρό — όντας και πριν όχι γοργοί να τρέχουνε σε πολέμους εξόν άναγκα-

91) αίσθόμενοι Γράψε αίσθανόμενοι. Το ίδιο λάθος βρίσκεται και στο 5,26, όπως παραδέχονται όλοι οι κριτικοί.

σμένοι, τότες όμως κι' άμποδιασμένοι από έσωτερικούς τους πολέμους — ως που τέλος των 'Αθηναίων ή δύναμη ξάστερα θείριβε και βάζανε χέρι στούς δικούς τους συμμάχους. Τότες όμως ξεχείλισαν πιά κι' άνάγκη, είπανε, νάν τους χτυπήσουνε με κάθε σπουδή και νάν τους παραλύσουν, ά μπορούν, τα νύβρα, δίχως νάν τους δειλιάσει ο πόλεμος.

Έτσι λοιπόν, όπως είπαμε, οι Λάκωνες ψήφισαν πώς κόπηκε ή ειρήνη και πώς άδικούν οι 'Αθηναίοι, και τότες στείλανε στούς Δεσφούς και ρωτούσαν το θεό άν καλύτερα να πολεμήσουν· κι' εκείνος, καθως λέν, τους χρησιμοδότησε πώς θά βοηθήσει κι' ο ίδιος φωναγμένος ή άφώναχτος.

119. Όμως κι' έτσι προσκάλεσαν ξανά όλους τους συμμάχους θέλοντας να βάλουν και σ' άφτους το ζήτημα. Και σαν ήρθαν οι γερόντοι από τα συμμαχικά μέρη κι' έγινε συντυχιά, είπαν κι' οι άλλοι όσα ήθελαν κατηγορώντας οι περισσότεροι τους 'Αθηναίους και τονίζοντας πώς πρέπει ο πόλεμος κι' οι Κορθινοί που κάθε πολιτεία την παρακάλεσανε μια μια και πριν χωρίς νάν τον ψηφίσει, σηκώθηκαν και τότες (92) τελεφταίοι και τούς

92) Το και το πριν τη λέξη τελεφταίοι θέλει βγάλσιμοι.

παρακινήσανε (93) με τέτια λόγια

120. «Τους Λάκωνες τώρα, ο συμμάχοι, διν » ύπάρχει πιά άφορμή να ζαλίζουμε με παράνομα, γιατί ψήφισαν οι ίδιοι τον πόλεμο και μας προσκάλεσαν κι' έμεις με τέτιο σκοπό (94). Από εμάς πάλι σ' όσους όσολάθανε (95) με τούς 'Αθηναίους υπεριτή ή άρμήνια πώς χρειάζονται προσοχή· όσοι νόμως κατοικούν πιδ μεσόγια (96) κι' όχι τόπους επεραστικούς, άνάγκη να μάθουν πώς, ά δι βοηθήσουν τούς καταμερίτες, θά βρουνε δυσκολώτερα στου καρπού τους το κατέβασμα και την ανταλλαγή πίσω των όσων ή θάλασσα προμηθεύει της στεριάς. Στενοκέφαλα άς μνή κρινουν όσα λέγονται κιδω σαν τάχα ξένες δουλιές, παρά άν άφίσουνε στην τύχη τους τούς κάτω, άς καρτερούν το κακό όπως θά φτάσει ως στούς ίδιους μια μέρα. Όπως οδικά μας έτσι άπραλλάχτα είναι και σύφορα

93) παρόντες. Γράψε παραινούντες.

94) Τα λόγια χρή γάρ ως στο προτιμώμενο φαίνεται ξένα.

95) ένπλάλησαν. Ο Διονύσιος ο 'Αλικαρνασσεύς σωστά συνπλάλησαν.

96) Τους δε την μεσόγειαν. Νομίζω τούς δε 'ς την μεσόγειαν.

στρόβηλο, ρούφουλα, δροσάπια καὶ μεγάλα δεινὰ καὶ σφοδρὰ. Ἐνὼ στὰ μέρη μας τὴν ἴδια μέρα καὶ στὸ ἴδιο μέρος μπορεῖ πολλά χ. τ. μ. νὰ ἀνεβοκατέβει δίχως νὰ ἔχουμε πάντα μεγάλες ταραχές στὴν ἀτμόσφαιρα.

Ἐξὼν τὶς περιοδικὰς ἀξιοδοκαρίες ἔχουμε κι ἀπερίοδες συχνές καὶ δυνατές στοὺς ψυχροὺς μῆνες καὶ στὰ βορινὰ κλίματα.

Γραμμές ἰσοβαρείας ὀνομάζουμε γραμμές ποὺ ἐνώνουν τόπους μὲ τὴν ἴδια μέση χρονικὴ ἀεροπίεση, (μηνιαίτικες καὶ χρονιαίτικες ἰσοβαρείες. Οἱ γραμμές ἀφτὲς σημαίνουν πολὺ στὴ μετεωρολογία· μὲ τὴ βοήθεια τους ὀρίζουν τὴ φορὰ τοῦ ἀνέμου καὶ τὶς ἀλαξοκαιρίες ποὺ οἱ ἀνέμοι φέρνουν.

Ἰσοβαρομετρικὲς γραμμές λένε τὶς γραμμές ποὺ ἐνώνουν τόπους μὲ τὶς ἴδιες ἀλαξοβαρείες.

(Στ' ἄλλο φύλλο τελιώνει)

ΦΩΤΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΓΙΑΤΡΟΣ

ΒΑΙΔΙΚΟΣ ΥΜΝΟΣ ΣΤΟΝ ΙΝΤΡΑ

(Ργδ. 2, 12)

Ἀφτὸς ποὺ ἄμα γεννήθηκε πρῶτος ἀπ' ὅλους ἦταν Ὅσοι ἔχουν νοῦ, ποὺ τοὺς θεοὺς βοηθοῦσε ἡ δύναμή του, Θεὸς ποὺ ἐρόβιζε τὴ γῆ καὶ τὴν οὐρανία σφαῖρα Μὲ τοῦ θυμοῦ του τὴν ὁρμή, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ὅπου τὴν ἄστατη γῆ γῆς ἔχει πληρώσει, Ποῦ τὰ βουνὰ ἐσταμάτησε στάνδαλα μὲ μεγάλους, (1) Ἀφτὸς ὅπου ἀναμέτρησε τὰς πλατωσίδες τοῦ ἀέρος, Κ' ἔστησε τὸ στερέωμα — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ τὰ ἔρπατάματα λεπτέωστε τὸν Ἀχὴ Σκοτόντας, (2) καὶ τὸν βωδὶ δὲν τοῦ Βάλα τοὺς κρουφῶνες Ἀνοίξε, (3) καὶ ἀναψε τὴν σιὰ μέσα πτὲς δὲν τὰς πέτρες, (4) Ποῦνε ληττὴς σὺν πόλεμο, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ δημιουργήσεν διὰ τὴν γῆν κινεῖται, Ποῦ ἀρίστη τὴν ταπεινὴ φυλὴ τὸν σκλαβωμένον, (5) Ποῦ τὸν ὀχρῶν τοῦ ἐγγαθῆ παῖρνε καθὼς δ' παῖχτης Τάντιπαλου τὰ πρίματα, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ὅπουνε τρομερός, καὶ ποῦ γι' αὐτὸν ρωτοῦνε «Ποῦ εἶνε τοι;» Καὶ ἀποκρινά δὲν εἶνε ἀπολογιῶνται, Ἀφτὸς ποὺ τοῦ πολέμου τοῦ τῆς προκοπῆς ἀφανίζει, — Πρέπει νὰ τὸν πιστεύει — τοῦτο ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ τοῦ εὐλαβητικοῦ ἀφτὸς ποὺ τοῦ ἀρρωτιάρη, Ποῦ τοῦ δέσμενον ὁμητῆ, καὶ ποῦ τοῦ ἱεραγοῦ τοῦ εἶνε προσητής, ἀφτὸς ποὺ καὶ τοῦ ἱεροῦ ἢ τοῦ Σῶλα (6) Βοηθὸς εἶν' ὁ πεντήμορος, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

δικὰ τοὺς ὅσων ὑποφασίζονται σήμερα, καὶ ἄς μὴ διδιτάσονται νὰ προτιμήσουν πόλεμο ἀντὶς εἰρήνην (97).

121. «Πολλὰ μὰς λέν πῶς φυσικὸ εἶναι νὰ κερδίσουμε, πρῶτα ὁ πληθυσμὸς μας ὁ ἀνώτερος ἐκί' ἡ πείρα μας ἡ πολεμική, ἔπειτα γιὰ τοὺς ὅλοις ἐνφυλὰς θ' ἀκολουθοῦμε τὸ πρόσταγμα, καὶ τὸ ναυτικὸ, ὅπου στέκει ἡ δύναμή του, θέν τὸ ἀρματωσούμε μὲ τὰ μέσα ὅσα ἔχουμε ὁ καθὼς μας καὶ ἐμὲ τὸν Δερφῶν καὶ τῆς Ὀλυμπίας τοὺς θεσσαρούς. «Γιὰτὶ στὸ χέρι μας εἶναι νῦν τοὺς δανειστοῦμε, καὶ ἔτσι μ' ἀνώτερο μιστὸ νὰ τραβήξουμε τοὺς ἀναφτες τοὺς τοὺς ξένους· γιὰτὶ εἶναι ἀγοραστὴ πτῶν Ἀθηναίων ἡ δύναμη, παρὰ φυσικὰ τους. Ἡ δική μας ὁμῶς δὲν ἔχει τόσο φόβο νῦν τὸ πάθει, ὅντας θεμελιωμένη στὰ παλικάρια μας παρισσώτερο παρὰ σὲ χρύματα. Καὶ μὲ μιά μας νίκη ἀστὴ θάλασσα, κοντὰ στὸ νοῦ, ἀμέσως χαντακῶνται· μὰ δὲν πὲς βασταξοῦνε, θὰ γυμναστοῦμε καὶ ἐμεῖς μὲ τὸν καιρὸ τὰ ναυτικά, καὶ ὅταν ἡ

97) Τὰ λόγια ἀνδρῶν γὰρ ὡς ἐπὶ ἐν καιρῷ τοῦ κεφ. 121 εἶναι ἀπὲλ. κεφ. 120, 3 ἀπὸ τοῦ ἀδικεῖ οἷα ἴσως ἀρκεῖται ὁρκετὸν ἀντὶς εὐτυχία πλεονάζων ἴσως εὐτυχίαν πρὸς ἀγῶν. Πρδ. Σοφ. Ἀντ. 3, το πρῶτον ἀγειν—παρ' ὀφείν.

Ἀφτὸς ποὺ τοῦ ὑποτάσσονται καὶ τὰτα κ' οἱ ἀγελάδες, Τάμξια τὰ πολεμικά καὶ τὸν χωρῶν τὰ σπῖτια, Ὅπου τὸν Ἥλιον ἐπλάσε καὶ τὴ χρυσὴν Αὐγούλα, Ποῦ τὸν νερῶν εἶνε δὲ γῆς, (7) — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ βοήθειο τὸν καλοῦν τάντιπαλα φουσάτα, Οἱ ἀδύνατοι οἱ πολέμοι, κ' οἱ πλὴθ δυνάμωμένοι, Κ' οἱ δὲ ἀναβάτες τοῦ ἀμαξίου ἐσχωριστὰ καθένας.

Ὁ πολεμάρχος κ' ὁ ἀμαξίας, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ οἱ ἀνθρώποι δίχως τοῦ τῆς νίκης δὲ λαβαίνουν,

Ποῦ τὸν καλοῦν οἱ ἀγωνιστὲς νὰ δώσει προστασία, Ποῦ ἀντιζυγίζει καθεὶ ὀχτροῦ καὶ δύναμη καὶ τόλμη, Ὅπου κουνάει τὰς ἀλφειάς, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ μὲ φαρμακὰς σαῖτες θανατώνει Ὅσους μεγάλους καὶ πολλὰς φορτάνονται ἀνομίες,

Ἀφτὸς ποὺ τοῦ κυριόγνωμου δὲ συχωρεῖ τὴ γνώμη, Ποῦνε τὸν Δάστιον ὁ φονητὴς, (8) — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ὅπου τὸ Σάμπαρα (9) σαράντα χινοπώρους Ἀναζητοῦσε στὰ βουνὰ, ποῦ ἐσκότωσε τὸ δρῶκο Τὸ Δάνου, (10) ἐνὼ ἐξοίλωνε τὸ ροδερὸ κορμί του, Καὶ τὸν ἐξέπλωσε στὴ γῆ, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ σὲ μίαν ἄμαξιν μὲ ἐπτά ἄλογα ζευγμένην Προβαίνει, ποῦ στὸ χέρι του κρατεῖ τίστροπὴν, Ποῦ τοὺς ἐπτά τοὺς ποταμούς ἀπόλυσεν νὰ ρέει, Ποῦ γκρέμισεν τὸ Ράουχιν, (11) — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποὺ ἡ γῆς τὸν προσκυνᾷ καὶ τὰ βουνὰ τὸν τρέμουν,

Ὅπου τίστροπὴν κρατεῖ μὲ τὸ βραχίονι, Καὶ μὲ τὸ χέρι τὸ πετᾷ, ποῦ φανερώνεται ὅταν Τὸ Σῶμα πίνει ὁ δυνάτης, — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας.

Ἀφτὸς ποῦνε ὑπεράσπιση τοῦ Ζίρτη καὶ τοῦ Ψήστη (12) Ποῦνε βοηθὸς τοῦ Θυσιαστή, βοηθὸς καὶ τοῦ Ἰνολόγου, Ποῦνε γι' ἀφτὸν δυνάμωμα κ' ὁ ὕμνος ὡς καὶ ὁ Σῶμας Καὶ τῶρα τούτῃ ἡ προσφορά — τοῦτος ἀνθρώποι εἶνε δ' Ἰντρας [Ἐπὶ ποὺ πλοῦστα ἀνταμοιβὴ στοὺς ἱεραγοὺς χαρὶς,

Ἡ Ἰντρα ἀκρίτης θεὸς ποῦ ἀληθινὸς ἐστὶ εἶσαι,

Ἡς εἴλαστε παντοτεινὰ μὲ εἶνα φιλιωμένοι

Καὶ πρόβουλοι στές σύνθετες πολλοὶ καὶ ἀντρεωμένοι] (13)

(1) Οἱ Ἰνδοὶ, ἔτσι τοῦλάχιστον λέει ἡ νεώτερη μυθολογία τους, ἐπίστευαν πῶς μίαν φορὰ τὰ βουνὰ εἶχαν φτερά, ἐπετοῦσαν γοργὰ κ' ἔνα μὲ τῆλο ἐκρούονταν. (2) Τὰ ἔρπατάματα εἶνε ὁ Ἰνδὸς καὶ οἱ παραπόταμοί του. Οἱ δρῶκοντες ἐφίστουσαν στὰ βουνὰ ἀλλοῦ τὰ χιόνια κ' ἔσφιγαν ἐπὶ τοὺς ποταμούς. Ὁ Ἰντρας τοὺς ἐνίκησε καὶ ἐσκότωσε τὸν πρῶτον τοὺς τὸν Ἀχὴ, ποῦ ἀλλοῦ ὀνομάζεται Βήτρας. (3) Ἄλλο κατὰ τοῦ θεοῦ εἶνε ὁ σκοτωμὸς τοῦ δρῶκοντα Βάλα ποῦ, καθὼς δ' ἡ φηρὸν, εἶχε κρουμένες τὰς ἐπερίφμες ἀγελάδες του. (4) Ἡ μυθολογικὴ περιπέτεια μὰς εἶνε ἀγνωστὴ. Πολλοὶ Ἰνδολόγοι ἐξηγοῦν πῶς ἐδῶ πέτρες εἶνε

ἐπιστήμη μας τοὺς φτάσει, τότες πιά — πῶς γίνονται; μὲ τὴν παλικάριά μας θὰν τοὺς σπάσουμε. Γιὰτὶ τὸ δῶρο μας τὸ φυσικὸ δὲν τὸ ἀποχτοῦν ἀφτὸ μὲ τὴν σπουδὴ τῆς ἐπιστήμης τους τὸ πλεονέχτημα (98) ἡ γύμναση ἐμὰς μὰς τὸ χαρίζει (99).

122. «Ἐπειτα ἔχουμε ἀνοιχτὰ καὶ ἄλλα στρατιὰ πολέμου, καθὼς τὸν συμμαχῶν τους ἀπόστασιν — καὶ ἀφτὸ θὰ πεί κοπὴ τὸν πόρων ποὺ τοὺς δυνάμωσει — καὶ ὁχυρωμὴ μέσα στὸν τόπον τους, καὶ ἄλλα ὅσα ἀπὸ πρὶν ἀδύνατο νὰ προβλέψαις. Τὶ ὁσπνία ὁ πόλεμος βαδίζει μ' ὀρισμένο πρόγραμμα, ἀπαρὰ μονάχως του μηχανεῖς τὰ πλὴθ πολλὰ ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ φορὰ.

124. «Ἄστε ἀπὸ παντοῦ ἀφῶ καλὴ μὰς εἶναι (1) τοῦ πολέμου ἡ ἐλπίδα (2), μὴν ἀργεῖτε νὰ 98) ὁ — προῦχουσι. Ἀντὶς ὁ γὰρ φ, λέγεται πρὸς ὅσον.

99) Τὰ χιόνια δὲ ὡς στὸ πάσχειν δὲν εἶναι τοῦ Θεουκίτου, μῆτε τὰ ἐν φ ὁ μὲν ὡς στὸ τέλος τοῦ κεφ. 123, τὸ ἐξὸν χέρι τοῦ δεινῆς ἡ λείη ἀστὴ ἀπὸ τοῦ πόλεως. 2. κεφ. 123 ἀντὶς ἔθος ἐπρεπε ἥθος· μὰ ἴσως τὸ λῆθος εἶναι τοῦ νοθεφτῆ.

1) ὕμιν. Γραψὲ ἡμῖν.

2) Τὰ λόγια καὶ ἡμῶν ὡς ἐπὶ ἰδιώταις εἶναι, καὶ ὅς· καὶ περικεῖται τὴ τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ ὡς στὸ ἀκίνδυνον, δὲ φαίνονται τοῦ Θεουκίτου.

τὰ σύγγραφα καὶ στὰ ἡ ὑστραπή. (5) Ὁ ὕμνος ποῦτος εἶνε ποίημα τῆς ἐποχῆς, ποῦ οἱ Ἀριοὶ κατακτητὲς τῆς Ἰνδίας, ἐπολεμοῦσαν ἀκόμα μὲ τὴς ντόπιες φυλὰς, τὴς ὑποτάξαν καὶ τὴς ἐξεγένησαν. (6) Ὁ Σῶμας εἶνε τὸ μεθυσικὸ ζουμὶ τῆς Ἀσ-ληπιᾶς, (Asklepias acida) ποῦ οἱ Ἰνδοὶ τὸ λίτρευν, ὅπως καὶ οἱ Ἕλληνες τὸ Διδύμο· ὁ τρόπος τοῦ Σῶμας ἦταν ἱεραργία, καὶ ἱεραργοὶ οἱ ἀλίστας τοῦ φυτοῦ. Θεὸς καὶ ἀνθρώποι τὸ ὀρίγονταν καὶ μάλιστα ὁ Ἰντρας ποῦ συχνὰ ἐμεθοῦσε μ' ἐκεῖνο. (7) ὁ Ἰντρας εἶνε θεὸς τῆς βροχῆς, ὁμοῖος Ζεὺς. (8) Τάξιν δαιμόνων (9) Κάποις ἐπιδραμόνας. (10) Ἀλλῇ τάξιν δαιμόνων. (11) Ἄλλος δαίμονας ποῦ ἠθέλησε νὰ πολεμήσῃ σὺν οὐρανὸν τοὺς θεοὺς. (12) Στὲς θυσιᾶς τῆς Βαϊδικῆς ἐποχῆς ἕνας ἱεραργὸς ἐξεφε τὸ Σῶμα, ἕνας ἄλλος ἐψένη στὴ φλόγα λυωμένο βούτυρο, ἕνας τρίτος ἐπρόσφερε τὰ σφαχτὰ καὶ ἕνας τέταρτος ὁμολογοῦσε τοὺς θεοὺς. (13) Πολλοὶ Ἰνδολόγοι νομίζουσι τὴ στροφὴ νεώτερην ἀπὸ τὴς ἐπιλοιπῆς. Ὁ ὕμνος ψάλλεται ἀπὸ τοὺς βραχμάνους, ποῦ εὐκινῶνται νὰ εἶνε πάντα ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

ΟΘΩΝΙΣΜΟΣ

Ἀπὸ πέρου ὁ Ὄθων εἶναι τῆς μόδας. Ἐνα ἀνάγνωσμα στὴν ἐφημερίδα, ἡ ἱστορία καὶ τ' ἀνέκδοτα τοῦ Ὄθωνος καὶ τῆς Ἀμαλίας· κ' ἔπειτα ἡ Κατοχὴ τοῦ κ. Βώκου ἔφεραν τὸν Ὄθωνα στὴ μόδα καὶ ἀπὸ τότε κυριαρχεῖ στὰ προγράμματα τῶν θεάτρων καὶ γεμίζει παράδες ἡθοιοιοὺς καὶ συγγραφεῖς.

Ἐνα καφενεῖο στὸ δρόμο τῶν Πατησίων ὀνομάστηκε «Ὄθων», ἴσως νὰ βαπτίστηκε τὸ ἴδιο καὶ κανένα γαλατάδικο ἢ μπακάλικο.

Αὐτοῦ θὰ βροῦν κολλάρια, κραδάτες, καπέλλα τοῦ Ὄθωνος κ' ἔχει ὁ Θεός. Γιὰ τὴν ὥρα ὅμως καπέλλο τοῦ Ὄθωνος σημαίνει συνομήλικον μὲ τὸ ψαθάκι τοῦ κ. Ζατῆν.

Καὶ φέτος ὁ Ὄθων εἶναι στὴς δόξες Του. Νέο ἔργο τὸν ἔχει πάλι γιὰ ἥρωα καὶ τραβᾷ τὸν κοσμάκι στὸ θέατρο τῆς «Νεαπόλεως», καὶ ἀκούς μάλιστα νὰ συμβουλευθῶν τὸν τολμηρὸν ἐκεῖνον ποῦ θὰ ὁμολογῇ ὅτι δὲν τὸν εἶδε.

— Πρέπει νὰ πᾶς, φίλε μου, εἶναι ἔργο ἐθνικῆς σημασίας. Θὰ ἴδῃς τὸν Ὄθωνα μὲ τὴ φουντανέλλα του, δὲν ξέρεις πῶς τοῦ μοιάζει. Ἐγὼ ὅμως ποῦ τὸν ἐγνώρισα καὶ μάλιστα ἀπὸ πολὺ κοντὰ...

Κι' ἀρχίζει νὰ διηγεῖται τί τοῦ συνέβη μιά φορὰ στὰ 54, καὶ στὰ λόγια του κρύβεται μιά ἀπορία, πῶς ξεχώρισε νὰ τὸν ἀνεβασθῇ στὴ σκηνή, αὐτὸν ποῦ εἶχε φάει ψωμί καὶ ἀλάτι μὲ τὸν αἰμυνοστο βασιλιά.

— Ἐπειτα παραλείψανε ἕνα σωρὸ σπουδαῖα γεγονότα, ἐξακολουθεῖ. Μήπως ἐρχονται οἱ εὐλογημένοι νὰ μ' ἐρωτήσουν;

βοηθήστε τοὺς Ποτειδεάτες, δικούς μας Δωριεὺς ἀπολορημένους τώρα ἀπὸ Ἰωνες — πρῶτα ἀντίθετο ἐπρὶν — καὶ νὰ τρέψτε στὸ λεπτέρωμό τῶν ἄλλων· γιὰτὶ, ἀν καρτεροῦμε, ἀλλοῦ δὲ θὰ τελιώσει (3) ἴσως παρὰ, ὅπως μερικοὶ μας βλαφτῆκαμε, νὰ παύομε τὰ ἴδια καὶ ὅλοι οἱ λοιποὶ σὲ λίγο, ὅτα δεινῇ φανερὰ ἡ ἀκαρπὴ ἀφτὴ συντυχία τὴν ἀτολήμας. Ἡ ἀνάγκη φωνάζει, ὡς συμμάχοι, πιστέψτε μας, καὶ ἔτσι, δίχως διαταγὰς μήπως ἡ στρατηγική μας δὲν πετύχει, ψήφιστε τὸν πόλεμον, χωρὶς νὰ φοβηθεῖτε τῆς στιγμῆς τὰ δεινὰ, ποῦ ὅμως πτάξουν εἰρήνην κατόπι σταθερῇ. Ἡ πολιτεία ἀφτὴ ποῦ στήθηκε δυνάστης, γιὰ ὅλους, νὰ ξέρτε, στήθηκε τὸ ἴδιο, καὶ ὅπως σκλαβώσε ὡς τώρα μερικοὺς μας, ἔτσι στοχάζεται νὰ μὰς σκλαβώσῃ ὅλους. Ὁμπερὸς λοιπὸν καὶ ἐμεῖς νῦν τὴ σπάσουμε καὶ τοῦ λοιποῦ καὶ ἐμεῖς νὰ ζοῦμε πιά ξέγνιαστοι καὶ νὰ λεπτέρωθῶν καὶ οἱ ἄλλοι. Ἕλληνες οἱ σκλαβωμένοι τώρα».

Σὰν ἔτσι μίλησαν οἱ Κερθινοί. 125 Κι' οἱ Ἀλκωνες, ἄμα ἀκούσαν καθεὶ γνώμη, ἔβαλαν τὸ ζήτημα σ' ὅλους τοὺς συμμάχους, ζητῶντας ψῆφον ἀπὸ καθε

3) Τὸ καίμενον χαλκισμένο. ἴσως ὡς οὐδὲν ἐστὶ ἄλλο ἢ ἐνδέχεται.

«Αναποφάσιτος, λέει, ο Όθων. Καλέ που βρέθηκε; Θυμούνται ένα χαρακτηριστικό επεισόδιο. Είχε πάει να παρουσιασθή στο βασιλέα κάποιος βουλευτής, που από κυβερνητικούς είχε γίνει αντιπολιτευόμενος. — Δέ μου λέτε, τόν ρωτάει ο Όθων με τα μάτια άγριεμένα, επήγατε και σείς με το κόμμα των έχθρων μου; — Απλάδη, άρχισε να μουρμουρίζει ο βουλευτής, σ' ένα ζήτημα έτυχε να συμφωνήσω με την αντιπολίτευση...»

«— Σιωπή, βροντοφωνάζει ο Μεγαλειότατος και τραβάει το σπαθί του...»

«Ο βουλευτής το κόβει λάδι, κατακυλάει σαν άστραπη τις σκάλες. Κι' ο βασιλιάς άπόκοντα, με το σπαθί γυμνό. Τρεχάλα ο βουλευτής. Τρεχάλα ο βασιλιάς Τέλος πάντων, να μη δας τα πολυλογά, του ξέφυγε... Είχε φτάσει ο Όθων ως τα προπύλαια του Παλατιού· δεν μπορούσε να βγῇ παρά έξω...»

—Κερατά, έβόωνε. έδαλε το σπαθί στη θάκη και άνέθηκε στο γραφείο του λυσσασμένος από θυμό.

Κι' έπειτα λένε πως δεν είχε θέληση...»

Σας δίνω το λόγο μου, πως αυτά που δηγήθηκα τ' άκουσα με τα αυτιά μου από άνθρωπο που θεωρεί τον εαυτό του την αυθεντικότερη πηγή για την Ιστορία του Όθωνος και γι' αυτό άκριδώς είναι ένθουσιασμένος που παίζουν έργα τραγωδήματα από αυτή την εποχή.

Έμπα πως τοιμάζεται ο «Όων έξόριστος» και έτσι θα συμπληρωθή η τριλογία. Και ύστερα πάλι απ' άρχής τη βιογραφία Του, ως που να πάθει όριστική έξωση κι' από τα προγράμματα των θεάτρων.

Το ιστορικό δράμα που παίζτηκε την περασμένη βδομάδα έγινε άφορμή ενός λυπηρού επεισόδιου που είχε και τ' άνάποδά του.

Α'. Τα ποσοστά από την είσπραξη των λεφτών τα παίρνανε και οι δύο συγγραφείς, ένφ' την είσπραξη του ξούλου την άνάλαβε ένας μονάχα!

Και Β'. Την έπίκριση του έργου άντι κριτικοί θεάτρου την έκαμαν Κριτικοί από την Κρήτη!

A. M.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΊΨΕΝ

Η ΚΥΡΑ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ*

Καλό μου φαίνεται να πούμε μερικά λόγια στους αναγνώστες του «Νουμά» για το έργο αυτό του Ίψεν, τώρα που θα παιχτή για πρώτη φορά σ' Ελληνική σκηνή, σε λίγες μέρες, από το θέατρο του Οίκονόμου.

*) Σ.Ν. Το έργο αυτό μας στάλθηκε για να μπει στο περιορισμένο φύλλο, μα έπειδή η ύλη είχε κανονιστεί το δημοσιεύουμε σήμερα.

πολιτεία άνεξάρτητα, μικρή ή μεγάλη· κι' οι πιο πολλοί ψηφίσανε να κηρυχτεί ο πόλεμος. Όντας όμως άνέτοιμοι, είχαν άδύνατο να κινήσουν άμέσως σύμφωνα με το ψήφισμα, παρά χωριστήκανε συναγριζόμενοι να ποριστεί ο καθένας (4) τα σκόπιμα δίχως άναβολές. Ός τόσο, ως να προμηθευτούν τα χρειαστά, χάθηκε άν όχι ένας χρόνος, μα' εκεί κοντά (5), και μόλις τότες πιάσανε φανερά τον πόλεμο και πάτησαν την Άττική.

126. Στο μεταξύ στέλνανε στους Άθηναίους κι' έκαναν παράπονα, με την ιδέα να βρουν όσο γίνεται μεγαλύτερη άφορμή πολέμου, άν τυχόν δε συνακουστούν. Και πρώτα έστειλαν οι Λάκωνες γερόντους κι' άπειτούσανε να διώξουν οι Άθηναίοι το μολυσμό της θεάς. Ο μολυσμός ήταν κάτι τέτιο. Ζούσε άλλότες κάποις Άθηναίος με τ' όνομα Κύλωνας, Όλυμπιονίκης, άθροπος από άρχοντικό γένος και πλούσιος, παντρεμένος κόρη του Θεαγένη του Μεγαρίτη, που στην τότε εποχή δυνάστευε στα Μέγαρα. Άφτός ρώτησε το Δερφικό μαντείο, κι' ο

Το έργο αυτό είναι από τα νεότερα δράματα του Ίψεν και γράφτηκε στα 1888 μετά το Ρόσμερ και πριν από την Έδα Γκάμπλερ. Παίχτηκε για πρώτη φορά στη Χριστιανία στις 12 του Φλεβάρη του 1889 και μετά λίγες μέρες άμέσως στο Βασιλικό θέατρο της Κοπενάγης. Μετά παίχτηκε στο Βάιμπερ και διάφορα άλλα Γερμανικά θέατρα και ακόμα ύστερα από καιρό στο Γαλλικό «Theatre de l'Oeuvre». Η υπόθεσή του με δυό λόγια είναι αυτή:

Ένας γιατρός, κομάντι περασμένος στην ηλικία και χῆρος με δυό κόρες άρκετά μεγάλες, από τον πρώτο του γάμο, παίρνει μια νέα γυναίκα ύστερικά και νεβρικά, την κόρη ενός φαροφύλακα.

Φυσικό είναι ότι σ' ένα τέτιο γάμο μια νέα γυναίκα δε βρήκε εκείνο που πόθησε, τα όνειρά της δεν ξεπληρώθηκαν. Έκεί είχε υποσχεθῇ να γίνει άλλου ενός γυναίκα, ενός ναφτικού που κάποτε είχε περάσει από κεί μ' ένα βαπόρι. Σ' αυτόν ζωντάνεθαν όλα τα παλιά όνειρά της.

Και να σου αυτός φανερώνεται μια μέρα για να ζητήσει, τι του άνήκει, της υποσχέσεως την εκπλήρωση.

Η γυναίκα ένω απ' τη μια μεριά δε θέλει να πάη μαζί του, γιατί βρίσκει ότι έχει καθήκοντα, είναι νόμιμη γυναίκα άλλου, από την άλλη τραβιέται από τον ξένο, παρασέρνεται, μένει δίχως θέληση και φτάνει έσα με το σημείο να ζητήσει από τον άντρα της να διαλύσουν το γάμο για να φύγῃ μ' αυτόν.

Μα στα ύστερά η άγάπη του άντρός της νικάει. Τῆς λέει να πάη όπου θέλει γιατί βλέπει ότι άν η λαχτάρα της μείνῃ άπλήρωτη θα βάλῃ σε κίνδυνο την ύπαρξή της, την άφίνει λεύτερη να κάνῃ, τι ποθεί, τῆς δίνει ολόκαιρη την εὐθύνη της πράξης της.

Τότε εκείνη, όταν αίστάνεται ότι είναι πια λεύτερη και υπεύθυνη, όταν καταλαβαίνει μέσα σ' αυτή τη θυσία το μεγάλο του άντρός της έρωτα, τότε άμέσως αλλάζει γνώμη και λέει του ξένου να φύγῃ.

Τώρα πλάθει μια νέα ζωή, τώρα αίστάνεται άγάπη για τον άντρα της όσο κι' αυτός γι' αυτή, τώρα θ' άγαπήσῃ τις δυό του κόρες σά δικές της.

*

«Αν μας έλεγε κανείς την υπόθεση χωρίς να διαβάσουμε ή να δούμε το δράμα, θα τη βρίσκαμε τόσο

θεός του χρησμοδότη πῶς στοῦ Διός τῇ σκόλῃ τῇ πῶ μεγάλῃ ν' άρπάξει τῶν Άθηναίων τὴν ἀκρόπολιν. Πῆρε λοιπὸν κάπια δύναμιν ἀπὸ τοῦ Θεαγένη, έπεισε καὶ τοὺς δικούς του ν' ἀκολουθήσουν, καὶ σὺν ἡρθάν τὰ Όλύμπια τὰ Πελοποννησιώτικα, έρπαξε τὴν ἀκρόπολιν με σκοποὺς δυναστικούς, θαρρῶντας πῶς ἀφτῇ εἶναι τοῦ Διός ἡ σκόλη ἡ πῶ μεγάλη καὶ πῶς δὲν τοῦ εἶταν ξένον, ἀφοῦ νίκησε Όλυμπιακόνες ἀγῶνα. Μὰ (6) ἂν ὅμως έλεγε ὁ χρησμός καὶ τῆς Άττικῆς τῇ σκόλῃ τὴν πῶ μεγάλη ἢ ἄλλου πουθενὰ μέρους, ἀφτῷ μήτε ἐκεῖνος στάθηκε νὰ καταλάβῃ μήτε ὁ Θεός τὸ δῆλωνα—γιατὶ γιορτάζουσε καὶ στήν Άθήνα τὰ Διάσια πῶ λέν ὅζω ἀπὸ τῇ χώρα, γενικῇ σκόλῃ πολὺ μεγάλη τοῦ Δία τοῦ Μελίχου ὅταν (7) πολλοὶ θυσιάζουσι ὅχι σφαχτὰ, παρὰ κάτι (8) προσφορὰς δικῆς τοῦ ντόπιου—μὰ θαρρῶντας πῶς ξέρεῖ καταπαύσθηκε τῇ δουλίᾳ. Κι' οἱ Άθηναῖοι μόλις έμαθαν τὸ κίνημα, τρέξαν ὅχι τίς ἐξοχές σὺψυχοι νὰν τοὺς χτυπήσουν, καὶ καρτερῶν-

6) Τὰ λόγια εἰ δὲ ἐν τῇ Άττικῇ ὡς στὰ ἐπεχειρίσας τῷ έργῳ μου φαίνονται νόθα.

7) ἐν ἢ πανδημεί. Νουμῶ πανδημεί ἐν ἢ

8) Θύματα ἐπιχώρια. Ό Σχολιαστὴς σὰ νὰ βρῆκε θύματ' ὅττα ἐπιχώρια.

ἀπλῇ, ὥστε θ' ἀπορούσαμε πῶς εἶναι δυνατό τὰ διέφορα ἐπεισόδια πῶ φέρουν τὸ τελειωτικὸ ξέσπασμα νὰ κρατοῦν τὸ ἰνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη ἢ τοῦ θεατῆ σὲ πέντε ολόκαιρες πράξεις.

Κι' ὅμως τὸ ἰνδιαφέρον γίνεται ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή περισσότερο καὶ τὸ δράμα ἀρχίζει νὰ μᾶς μαγέβῃ, ὥπως μαγέβῃ ἡ θάλασσα τὴν ἡρώισσά του.

Ίσως, καὶ τὸ λέω μ' ἐπιφύλαξιν γιατί εἶναι ὅλως διόλου ἀτομικῇ μου γνώμῃ, τὸ δίστιμο τοῦ δραμάτου, χωρὶς νὰ εἶναι χειρότερο βίβαια ἀπὸ ἄλλων δραματικῶν, δὲν εἶναι ὅμως ἀπὸ κείνα τὰ δεσίματα πῶ μᾶς ἔχει συνηθίσῃ ὁ Ίψεν σὲ ἄλλα νέα δράματά του, ὅπου τὰ πρόσωπα περισσότερο κοινωνοῦνται στῇ σκηνῇ παρὰ μιλάνε, μὰ, ἴσως γι' αὐτὸ, εἶναι ἀπὸ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ὠραιότερο, ποιητικώτερο καὶ ἔχει καὶ κάπια ξεχωριστὴ γοητεία.

Τοῦτο ὅμως δὲ θὰ πῇ ὅτι καὶ τὰ διάφορα ἐπεισόδια δὲν εἶναι σφιχτοδεμένα μετὰ τὴν υπόθεσιν καὶ ὅτι γίνονται ἔτσι γιὰ ποικιλία, ὅχι βίβαια, γιατί τὸ ἓνα φέρει τ' ἄλλο τοιμάζοντας τῆς λύσεως τὴν τελειωτικὴν στιγμήν. Καὶ ἐνεργοῦν σ' αὐτῇ μετὰ τις πράξεις τους, τις σύμφωνα μετὰ τις προτιμήσεις καὶ τὰ νοήματα τῶν ζωντανῶν ζωγραφισμένων χαρακτήρων τους, τὰ πρόσωπα τοῦ δραμάτου, πῶ μᾶς δειχνουν σύγκαιρα καὶ τὴν περικυκλωσά πῶ ζοῦσε ἡ Έλλδα, ἡ κυρὰ τῆς θάλασσας, ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα πῶ θὰ μᾶς φαίνοντουσαν πολλὰ καὶ περιττὰ, καὶ ὅτι παρὰ τὰς μετὰ τοὺς διαλόγους τοὺς τὴν υπόθεσιν, ἂν ρίχναμε στὸ δράμα μὰ μόνον ἀπρόσεχτη ματιά.

Καὶ ὅλα αὐτὰ σ' ἓνα διάλογο πῶ τίποτα δὲν μπόδιζει νὰ εἶναι φυσικός, γοργός καὶ ποιητικός μαζί, γιατί μετὰ ἀπ' τὰ συνηθισμένα τῆς καθημερινῆς ζωῆς λόγια νοιώθουμε τὸν ποιητὴ νὰ πλανιέται στῆς φιλοσοφικῆς καὶ κοινωνικῆς τοῦ ίδιῆς πῶ τόσο καλὰ ξέρεῖ νὰ τις φωτίζῃ μετὰ τοῦ συμβόλου τῇ γοητεία.

*

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς πρώτης πράξεως ἄμέσως νοιώθουμε κάτι νὰ μᾶς συνεπαίρῃ καὶ σὺν ἀέρας πρῶτος νὰ μᾶς ὀδηγῇ στῆς Έλλιδας τοὺς πόθους καὶ τοὺς καημούς.

Βλέπουμε τὰ δυό κορίτσια πῶ στολίζουν τὸ σπίτι καὶ τοιμάζουν μὰ γιορτῇ γιὰ τὰ γενέθλια τῆς πεθαμένης μητέρας τους. Σὲ λίγο ἡ Έλλδα θὰ ῥθῇ νὰ δῇ ὅλα αὐτὰ, αὐτῇ ἡ νέα γυναίκα πῶ ἄλλιως εἶχε φανταστῇ. Ἄλλα ἐπιθύουσε ὅταν ἀντί-

τας γύρω τοὺς πολιορκοῦσαν. Μὰ ἐπειδὴς περνοῦσε καιρὸς καὶ τὸ καρτέρισμα τοὺς ζήμιωνε, έφυγαν οἱ πῶ πολλοὶ τους, ἀφίνοντας τὸ φύλαγμα κι' ὅλα τὰ πάντα στὰ χέρια τῶν ἐννιά ἀρχηγῶν, μ' ἀπόλυτη ἐξουσία νὰν τὰ σιάζουσι ὥπως στοχάζονται καλύτερα. Γιατὶ τότες τίς περισσότερες δουλιές τοῦ κράτους τίς φρόντιζαν οἱ ἐννιά ἀρχηγοί. Κι' οἱ πολιορκημένοι μετὰ τὸν Κύλωνα βρισκόντουσαν ἄσκημα ἀπὸ στήρηση ψωμοῦ καὶ νεροῦ. Έτσι ὁ Κύλωνας μετὰ τὸν ἀδερφὸν τοῦ ξεκόβουν οἱ ἄλλοι, καθὼς εἶτανε στενοχωρημένοι καὶ μερικοὶ τους μάλιστα πέθαιναν τῆς πείνας, καθίζουσι πρόσπερτοι στὸ βωμὸ τὸ μέσα στήν ἀκρόπολιν. Οἱ ἐπιφορτισμένοι τότες τὸ φύλαγμα, θαρρῶντας τους πῶς πέθαιναν μέσα στὸ ναὸ, εἶπαν νὰ σηκωθοῦν μετὰ τὸν ὅρο πῶς δὲ θὰν τοὺς πειράζουσι τὸ παραμικρὸ μὰ έπειτα τοὺς πῆγαν καὶ τοὺς θανάτωσαν. Μερικοὺς (9) μάλιστα τοὺς ἔκαναν, ὅταν κατὰ τὸ κατέβασμα τρέξαν νὰ καθίσουν στοὺς βωμούς τοὺς ἀφιερωμένους στῆς Σεμνῆς Θείας. Ἀπὸ τοῦτο εἶτανε γνωστοὶ ὡς οἱ μολυσμένοι κι' ἀμαρτωλοὶ τῆς Θεᾶς, κι' ἐκεῖνοι καὶ τὸ γένος τους. Ἀφτοὺς τοὺς μολυσμένους τοὺς ξόρισαν μὰ

9) Τὰ λόγια καθεζομένους δὲ τινας ὡς στὰ ἐν τῇ πόλει μου φαίνονται νόθα.

4) Έκδόσεις. Ό Nattmann σωστά έκδύτους.

5) Κ' ἰδὼ κάπιο λάθος. Ἀντί μὲν οὐ διατρέψῃ έλάσσον δὲ ἴσως ὁ Θεουκίδης έγραψε μόνον οὐ διατρέψῃ.

κρυζε τὴ θάλασσα ἀπὸ τὸ Φάρο πού ὁ πατέρας τῆς εἶταν ἐπιστάτης καὶ τὸ μάτι τῆς χανότανε στοῦ ὠκεανοῦ τ' ἀτέλειωτα.

Ἡ θάλασσα καὶ τὰ ὄνειρά τῆς εἶχαν γίνῃ ἓνα.

Ποτὲ δὲν εἶχε ταξιδίφη, ἀλλ' ἴσως γι' αὐτὸ περισσότερο ἢ θάλασσα τὴν τραβοῦσε πρὸς τὸ ἄγνωστο, τὴν τραβοῦσε καὶ σύγκαίρα τὴν τρώμαζε.

Ἐκεῖ στὸ φάρο, μέσα στὰ ὄνειρά τῆς, γνώρισε καὶ τὸν ἄνθρωπο πού τοῦ ὑποσχέθηκε νὰ γίνῃ δικιά του. Καὶ τὴν ὑπόσχεση τὴν ἔδωσε τὴν ἴδια τὴ βραδυὰ πού αὐτὸς σκότωσε τὸν καπετάνιο του, ἐνῶ τὰ ἔξερε αὐτὴ! ὅλα, τῆς εἶχε πῆ ὁ ἴδιος.

— Καὶ σ' ἓνα τέτιον ἄνθρωπο ἔδωκες ὑπόσχεση; Τῆς λέει ὁ ἄντρας τῆς, ὅταν τοῦ κάνει αὐτὲς τίς ἐξομολόγησεις.

— Δὲν μποροῦσα νὰ κάνω κι' ἄλλιως, ἤμουνα δίχως θέληση μπροστά του, μὲ τραβοῦσε καὶ μὲ τρώμαζε σύγκαίρα.

Καὶ αὐτὸς λοιπὸν σὰν τὴ θάλασσα...

★

Ἐπειτα παρακάτου λέει, ὅτι μιλούσανε μαζί οἱ δύο τους ὅπου κι ἂν βρισκόντουσαν μόνο γιὰ τὴ θάλασσα, γιὰ τὰ μπουρίνια, γιὰ τίς σκοτεινὲς βραδιές, μὰ καὶ γιὰ τίς μπουνάτσες καὶ γιὰ τίς λιόλουστες μέρες. Ὅποτε λέγαν γιὰ τίς φάλαινες, τίς φώκες, γιὰ τοὺς γλάρους, τὰ σκυλόφαρα καὶ γιὰ ὅ,τι ἄλλο βρίσκεται στὸν ἀπέραντο ὠκεανό.

— Καὶ τότε μοῦ φαινότανε, λέει ἡ Ἑλλίδα, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ ὄντα θὰ εἶναι ἀπὸ τὴν ἴδια γεννιά πού εἶναι καὶ αὐτός.

— Καὶ γὼ στὸ τέλος νόμισα, ὅτι καὶ γὼ εἴμουν τοῦ ὠκεανοῦ πλάσμα.

★

Τώρα τρία χρόνια παντρεμένη μέσα στοὺς τέσσερις τοίχους τοῦ σπιτιοῦ τῆς, ὅπου μόνο ψάρια τοῦ γλυκοῦ νεροῦ βλέπει μέσα στὸ ψυροτρόφι, ἄλλο δὲ σκέφτεται παρὰ τὴ θάλασσα καὶ τὸ παλιό τῆς φίλο μ' ὅλα τὰ δέκα χρόνια ποῦχει νὰ τὸν δῇ. Δὲν μποροῦσε νὰ συνηθίσῃ σ' αὐτὴ τὴν καινούργια κατάσταση.

— Δὲ σοῦ φαινόταν ὅτι τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ μας, πού πέθανε λίγους μῆνες ὕστερα ἀπὸ τὴ γέννα του, μοιάζαν μὲ τὴ θάλασσα, ἄλλαζαν τὸ χρῶμα τους ὅπως ἄλλαζει καὶ κίνη τὸ δικό τῆς;... Μοιάζαν μὲ τὰ μάτια κεινοῦ.

φορὰ οἱ Ἀθηναῖοι, καθὼς ὕστερα κι' ὁ Κλεομένης ὁ Σπαρτιάτης, συμπράττοντας μὲ τὸ ἀντιθέτο τους κόμμα σ' ἐποχὴ περισπασμῶν, κι' ὄχι μοναχὰ ἔξορι-σαν τοὺς ζωντανούς, παρὰ ξέθαψαν καὶ τῶν πεθαμένων τὰ κόκκαλα καὶ τὰ πέταξαν ὅξω ἀπὸ τὰ σύνορα.

127. Ἀπὸ λοιπὸν τὸ μολυσμὸ ἀπαιτοῦσαν οἱ Λάκωνες νὰ διωχτῇ τάχα ἀπὸ ζῆλο πρὸς τὸ θέλημα τῶν θεῶν (10), ἀληθινὰ ὅμως ἐπειδὴ ἤξεραν τὸν Περικλῆ τοῦ Ξανθίππου πὺς τὸν ἄγγιζε ἀπὸ τὸ μέρος τῆς μητέρας του καὶ νόμιζαν πὺς, ἂν ἀφ' αὐτοῦ ἔξοριστε, θὰ βροῦν ἀντίκρου μαλακώτερους τοὺς Ἀθηναίους. Ὅχι πὺς περίμεναν καὶ τόσο νὰ πάθει τί-ποτα τίτιο, ὅσο θαρροῦσαν θὰν τὸν κακοβάλλουνε μὲ τοὺς πατριώτες τους, πὺς τάχα μέρος χρωστοῦν τὸν πόλεμο καὶ στὸ δυστύχημά του. Γιατὶ ὄντας ὁ ση-μαντικώτερος τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀθηναίου καὶ κανο-νιστῆς τῆς πολιτικῆς τοῦ τόπου ἀντίστηκε αἰῶνια στοὺς Λάκωνες, καὶ δὲν ἔφινε καμιά παραχώρηση, παρὰ ἐσπρωχνε τοὺς Ἀθηναίους στὸν πόλεμο.

Α. Π.

40) Τοῖς θεοῖς. Κοιμῶ τῇ βαφ.

— Ποτὲ δὲ θὰ μπορέσω, πρέπει νὰ τὸ καταλάβω τώρα, νὰ γίνω ἡ πραγματικὴ γυναίκα σου, λέει τ' ἀντρός τῆς.

★

Ἐδῶ βλέπουμε πάλι σ' αὐτὸ τὸ δρᾶμα τὴν κυρίαρχη ἰδέα τοῦ Ἰψεν γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου, μιὰ ἐλευθερία πού πρέπει παντοῦ σ' ὅλες τῶν ἀνθρώπων τίς σχέσεις νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἀκόμα περσό-τερο στὸ γάμο πού κανονίζει τὴ σχέση δυὸ ἀνθρώπων γιὰ ὁλόκαιρη τὴ ζωὴ.

Τὴ λευτεριά ἀγναντεύει καὶ ἡ Ἑλλίδα ὅταν κοιτάζει τὴ θάλασσα, τὸ ἀπεριόριστο αὐτὸ στοιχεῖο πού ὅλη τὴ γῆς περικυκλῶνει καὶ ὅλο τὸν κόσμον ἔχει δικό του.

Ἡ θάλασσα εἶναι ἐκείνη πού σκορπάει μὲ τοῦ πολιτισμοῦ τὴν πρόοδο σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη τὴ λευτεριά. Αὐτὴ μὲ τὸ θυμὸ τῆς καταστρέφει, ὅ,τι ἐμπόδιο βρεῖ μπρὸς τῆς. Κανένας κατακτητὴς δὲν μπόρεσε οὔτε ἓνα κομμάτι τῆς νὰ κανὴ δικό του· τὰ κύματα θὰ παρασέρναν κάθε σημάδι πού θᾶδειχνε τὰ σύνορα στὰ νερένια του βασιλεία.

Εἶναι πάντα λεύτερη γιατί ἔχει τὴ λευτεριά μέσα τῆς.

Θάλασσα θὰ πῇ λευτεριά.

Ἀλλὰ καθὼς ἡ θάλασσα ἐνῶ σὲ βάζει σὲ πειρασμό, σὲ τραβάει καὶ σὲ σέρνει στὸ ἄγνωστο, σύγκαίρα σὲ τρώμαζε μὲ τοὺς κιντύνους τῆς καὶ τὴν ἀτέλειωτη ἔχτασή τῆς, ἔτσι καὶ ἡ λευτεριά ἐνῶ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά σὲ βάζει σὲ πειρασμό σὲ τραβάει καὶ σὲ παρασέρνει, ἀπὸ τὴν ἄλλην ὅταν συλλογιστῇς τίς διαφορὲς δυσκολίες, ὅταν σκεφτῇς τίς διαφορὲς εὐθύνες, ὅλα αὐτὰ πού σὰ Μοῖρα τὸν ἄνθρωπο βαρύνουν, ἄμέσως ἔρχεσαι στὰ σύγκαλά σου.

Ἡ ἐλευθερία γίνεται ἐλευθεριότητα γιὰ ὅποιον δὲν ξέρει νὰ λογαριάσῃ καλὰ ὅλες τῆς τίς συνέπειες, λέει κάπου ἄλλου ὁ Ἰψεν.

★

Καὶ νὰ τώρα στὴν Ἑλλίδα, τὴν Κυρά τῆς Θάλασσας, φανερώνεται ὁ παλιὸς φίλος, ὁ ναυτικὸς ἐκείνος πού στὰ μάτια τῆς φαινόταν ὅτι βγαίνει ἀπὸ τὴ θάλασσα, γιὰ νὰ τὴ λευτερώσῃ καὶ νὰ τῆς δείξῃ τὸ ἄγνωστο.

Εἶναι ἡ στιγμή αὐτή, στιγμή τρώμου ἀρχαίας τραγωδίας. Ἡ δράση πού ἴσα μὲ τώρα μᾶς παρα-ερνε, μᾶς τραβοῦσε, τώρα μᾶς τρώμαζε, παίθ-

νοῦμε καὶ μῆς στὸ φνέρωμα τοῦ ξένου κάτι ἴδιο σὰν τὴν Ἑλλίδα.

Τὸ πρόσωπο ὅμως αὐτὸ, ὅσο συμβολικὸ καὶ ἂν φαίνεται, ὅσο καὶ ἂν συμβολίζῃ τὸν ἀπαιτητὴ τῆς λευτερίας τοῦ ἀτόμου, τὸ φέρνει ὁ Ἰψεν τόσο φυσικὰ καὶ τόσο καλὰ προετοιμάζει τὴν εἰσοδὸ του, ὥστε δὲ μᾶς κάνει τὴν ἐντύπωση τοῦ ἀφύσικου. Ἄν μάλιστα σκεφτοῦμε, ὅξω ἀπὸ τὰ σύμβολα, ὅτι αὐτὸς εἶναι ναυτικὸς, ἓνας ἄνθρωπος πού πάντα στὴ θάλασσα ἔζησε, μακριὰ ἀπὸ κάθε κοινωνικὸ περιορισμό, θὰ δοῦμε ὅτι δὲν εἶναι καθόλου παράξενο αὐτὸς νὰ γυρίξῃ καὶ νὰ ζητᾷ τὴν ἐκπλήρωση τῆς ὑπόσχε-σης, πού πῆρε ἀπὸ μιὰ γυναίκα μιὰ μέρα σὲ μιὰ ἄκρη γῆς πού βρεχόταν ἀπὸ τοῦ ὠκεανοῦ τὰ κύματα. Πρέπει κανεὶς νὰ ζήσῃ μὲ τίτιους ἀνθρώπους γιὰ νὰ δῇ πόσο ἡ ἀφέλειά τους τρέχει μπρὸς ἀπὸ τὴν ἀπρασιμένη πρόοδο τῶν γραμματισμένων. Δὲ βασανίζουν πολὺ τὰ πράγματα, γι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει ἀπόφαση παρὰ ἐχτέλεση. Αὐτὸ ζητᾷ καὶ ἡ δου-λειά τους.

Μόλις φανερώνεται, ἡ Ἑλλίδα, καθὼς εἶπαμε, τραβιέται καὶ μένει δίχως θέληση, ἀλλ' ἴσα μὲ τὴ στιγμή πού ὁ ἄντρας τῆς τῆς δίνει τὴ λευτεριά καὶ τὴν ἀφίνει ν' ἀντικρύσῃ μονάχη τῆς ὅλες τίς συνέ-πειες καὶ τίς εὐθύνες. Τότε ἀφίνει στὴ μπάντα κάθε ὄνειρο καὶ λέει τοῦ ἀντρός τῆς:

— Τώρα εἶμαι δικιά σου, γιατί ἔρχομαι σὲ σίνα θεληματικὰ, τώρα εἶμαι λεύτερη, μπορῶ νὰ διαλέξω. εἶμαι ἓνα ὄντο πού ἔχει τὴν εὐθύνη στὶς πράξεις του.

Κι' ἀμέσως ὁ Ἰψεν προφταίνει νὰ μᾶς δείξῃ τὴν ἀλλαγὴ σὲ μερικὰ ἀγάπης λόγια πού ἡ ἡρώισσά του λέει στὴν Ἑλλίδα, στὴ μικρὴ κόρη τ' ἀντρός τῆς τὸ Ἰψενικὸ αὐτὸ διαβολάκι. Εἶναι τὰ πρῶτα ἀγά-πης λόγια πού ἀκούει ἀπὸ τῆς μητρικῆς τὸ στόμα, ὕστερα ἀπὸ τρία χρόνια, καὶ κρατοῦσε γι' αὐτὸ κρυφὸ παράπονο.

Τώρα ἡ Ἑλλίδα πλαθεῖ γύρω τῆς μιὰ νιζ ζωὴ. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ζήσῃ ὅπως λαχτάρησε.

— Ὅταν γίνεται κανεὶς στεριανὸς δὲ βρίσκει πάλι εὐκολα τὸ δρόμο πού πάει στὴ θάλασσα, λέει ἡ ἴδια στὸν καθηγητὴ Ἀρνωλμ πού θὰ πάρῃ γυ-ναίκα του τὴν προγονὴ τῆς Μπολέττα.

★

Σύγκαίρα μὲ τὴ λύση ὁ συγγραφεὴς μᾶς φέρνει τὴν ἔνωση αὐτὴ γιὰ νὰ μᾶς δείξῃ ἴσως τὴν ἀντί-θεση πού βρίσκονται οἱ δυὸ χαραχτῆρες, ὁ πραχτι-

— Ἡ σκά φη εἶ ναι σκά φη, καὶ τὰ σὺ κα σὺ κα.

— Ἡρ θε πὰ λε Πα σκα λιὰ μὲ τὰρ νι καὶ μὲ ταῦ γά.

κρόκος, κρότος, κλα δι, κλει δι, κλη μα, κρι-μα, κρα νί ο, θρα νί ο, κλά δος, κά δος, κλώ-νος, κῶ γος, κρα τῶ, κρά ζω, κρίνω, κλαίω, κλα δέω, κλει δῶνω, κρυώνω.

Τὸ κλη μα κλα δέε ται τὴν ἄ νοι ξη. Μὲ τὸ κλα δει τή ρι κλα δέου νε τὰ κλα διὰ καὶ τὰ κλω νά ρια. Τὸ κλη μα κά νει πρῶ τα ἀ-γου ρί δες. Ἡ ἄ γου ρί δα γί νε ται στα φύ λι. Ἀ πὸ τὰ στα φύ λια γί νε ται τὸ κρα σί.

Ὁ κρόκος τοῦ αὐ γοῦ εἶ ναι κί τρι νος. — Μὲ τὸ κλει δι κλει δῶ νε ται ἡ κλει δα ριά. — Τὸ λου λού δι τοῦ κρι νου εἶ ναι μυ ρου δᾶ το.

Ἐ χω ἔ να βα ρε λά κι, κ' ἔ, ρει δυὸ λο γιῶ κρα σά κι.

πλά κα, πλά τη, πλῆ θος, πλῆ γῆ, πλώ ρη, πρῶ τη, πρῆ νος, πρᾶ σο, πλύ νω, πνί γω, λί-μνη, πρύ μη, πλά τα νος, πρᾶ σι νος, κα πνί-ζω, πρέ πει, πλέ χνω, πρό βα το.

ΡΩΜΑΙ-ΚΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙ

ΑΡΦΑΒΗΤΑΡΙ

Βραβεμένο στο διαγωνισμό τοῦ «Νουμά»
(Κοίταξε φύλλα 205 καὶ 206 τοῦ «Νουμά»)

ΔΥΟ ΣΥΦΩΝΑ

ΜΕ ΦΩΝΗΝΤΟ Ἡ ΔΙΦΤΟΓΓΟ

σχύλος, στῦλος, σπίνος, σκῆνος, σκέπη, στέγη, σφυρί, σκoi νι, Πάσκα, σκά φη, σπῖ-θα, σφήνα, στόμα, στε νος, κᾶσκι νο, κά-στα νο, σκε πᾶ ζω, νυ στᾶ ζω, στέ κου μαι.

Ὁ σχύλος εἶ ναι πι στὸ ζῶ ο. Ὁ σχύ-λος ἔχει κε φά λι, κορ μι, τέσ σε ρα πό δια καὶ οὐ ρά. — Τὸ σῶ μα τοῦ σχύλου εἶ ναι τρι-χω τῶ. — Ὁ σχύλος τὴ νύ χτα στὰ σκοτει να γαυ γί ζει. — Φυ λά ει τὸ σπῖ τι.